

Tej svoti pridenimo še voznino za mleko do Gradca, ki znaša 1 krajcar od litra ter zahteva vsak dan od 30 litrov v enem letu 109 gold. 50 kr. In tako dobimo vseh stroškov 143 gold.

Kakor pregledani in odobreni letni računi kažejo, plačuje zadruga svojim zadrugarjem za liter povprek mastnega mleka po 7 krajcarjev.

Mleka dá 5 krav vsaki dan, ena po 6 litrov, vkup 30 litrov, torej v enem letu 10.950 litrov po 7 krajc.

daje	766 gold. 50 kr.
ako za obresti in stroške odraču-	
nimo	143 „ — „

ostane čistega dohodka	623 gold. 50 kr.
----------------------------------	------------------

To hoče, z drugimi besedami povedano, toliko reči, kakor vsaka krava donaša posestniku na leto 124 gold. 76 kr. za mleko ali za 100 litrov mleka se speča povprek 5 gold. 70 kr.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

42.

O brodovih.

(Konec.)

„Ta egiptolog je 1868. l. izdal 143 načrtov staro-egipetskih brodov, kakoršne so gradili 2500 let pred Kr. Kolikor se dosedaj vé, niso stari Egipetci mnogo napredovali v tem oziru. Njih plovitba je bila omejena na Nil. Niso poznali sidra, menda zato ne, ker ga na Nilu niso potrebovali. Še manj so poznali krmilo. Še le pozneje, ko so začeli graditi večje brodove, izumili so nekakošno krmilo, katero so si tudi Grki in Rimci od njih izposodili.“

Mnogo bolj razvito brodogradnjo so imeli Feničani, ki so imeli naselbine skoro povsodi po sredozemnem morju. Če pomislimo na njih odvažna potovanja zunaj ožine giberaltarske, moremo s tega sklepati, da je bila brodogradnja pri njih jako razvita, sicer bi se oni ne bili spuščali na ogromne valove oceana. Za take vožnje je bilo treba jakih in čvrstih brodov.“

V devetem stoletju po Kr. ste se začeli skazovati z brodovjem Genova in Benetke. Toda Genovčani kakor Benečani se niso mogli meriti z Grki in Rimci niti gledé velikosti niti gledé ukusa svojih brodov. Niti genoveške karake niti beneške galeje niso imele one elegantne oblike, kakoršno so pred več ko tisoč leti imele grške pentere. Današnji razvitek brodogradnje moramo zahvaliti severnim narodom, ki so znali sprejeti malo po malem vse, kar se je boljšega bilo do tje iznašlo. Brodovi Viljema osvoboditelja, na katerih so se Normani prepe-ljavali na Angleško, niso bili veliki, ali pripravi in ukusni. Ali ko je bil izumljen smodnik in so bili vpe-ljani topovi na brodovih, začela se je koj tudi razvijati njih velikost. Pravi napredek pri brodogradnji pa se opazuje še le s početka osemnajstega stoletja. Največ so storili Angleži, kajti zgodovina jih je izučila, da so spoznali, da vsa njih moč biva na morju. Uže v devetem stoletju se je Alfred silni preveril, da mu je treba vojnih brodov, ako hoče Dance odbijati. In res je dal zgraditi množino galej. O sinu njegovem Edgardu se pripoveduje, da je ob smrti svoji zapustil Angleški več kot 3600 brodov. Do Henrika VIII. ni imela Angleška nikake mornarice, in slabo tudi pozneje, dokler ni zasedla prestolja kraljica Elizabeta. Ona je opozorila Angleže, kako jim je njegovati morje, ako hočejo na njem gospodovati. Do osemnajstega stoletja je Angleška sedaj napredovala, sedaj nazadovala v vojni mornarici. Napo-

sled pa, podučena od tolikih primerov iz davne svoje povesti, in na to prisiljena z vojskami, katere jej je tedaj bilo voditi, odvažila se je, da nasloni vso svojo moč na vojno brodovje.

Glinsko (luneburško) vresje in stanovniki.

Brunšvik ima stara mestna vrata, katerim velé „vindiška“ vrata. Skoro tik pred njimi se pričinja prod, ki se širi tje do Labe. Do malega vsak potnik, ki potuje po tej krajini, toži o puščobi in dolgočasnosti, ne tako prirodoslovec; njemu je ljub in drag vsak kraj, vsaka rastlina, prodje in planine, vresje in palme, tudi na te stepe rad zahaja in se naslajuje z njihovo mičnostjo. Moti se, ki meni, da je glinsko vresje zgolj ravnina, ne, nahajajo se sem in tje znatna peščena brda. Ob Labi leži jako rodovitna prst, bolj v notranji deželi vrsté se gozdi in vresje, močarine in obdelano polje, še naprej pa gleda oko samo borovčino, brinje in čevljev visoko vresje. Najviši vrh te krajine meri do 400 čevljev, in je zaraščen z gostim lesom; tu je razvodje dolence Labe in Vezre, tu izvirajo vsi pritoki in potoki glinske kneževine, in se izlivajo ali v Labo ali v Vezro.

Ta severonemška stepa je jako zanimiva v vsakem oziru. Tu nahajaš premnoge, po pesku nametane klade kamenja. Tamošnji kmetje zbijajo in vozijo domov to kamenje, in ograjajo z njim vrtove in dvorišča. Če samo po vrhu pogledaš te premnoge, sem in tje jako velike klade, vendar bodeš koj uvidel, da so jako različnih vrst. Prvi hip bi utegnil soditi, da so te klade ulomki z bližnjega Harca. Toda, če jih pobliže ogleduješ, preveril se bodeš, da temu ni tako, in zavzet bodeš popraševal, od kodi je to kamenje, ki se čisto nič ne slaga z onim v Harcu. Tu vidiš jako lepe in velike kosove granita, raznega gnajsa, tinčevega škrilnika in raznih porfirov. Vsi ti raznovrstni ulomki ležé raztreseni v veliki, veliki daljavi od trde žive skale. Te klade kamenja se imenujejo erastiške ali blodne klade, in so bile dolgo prava zastavica prirodoslovcem. Prišle so s skandinavskih gorâ. Kako to? V sivi starodavnosti so ledniki dosta bolj pogostem pokrivali gorovje, in so z gorovja dosta dalje segali v nizke doline in čez velike planjave visoke in nizke lege. Te klade so bile primrznjene v lednike, in kedar so se ledniki raztopili, prišle so na sedanja mesta. Nahajajo se na tej stepi tudi razne okamenine, kakoršnih je v izobilju po obali ob vzhodnem morju.

Po tej razsežni prodovini se širi gosto vresje, pa tudi brinje, ali bolj raztreseno. Ta krajina ima v obče le malo vrst rastlin, ali zato se one širijo v neskončni množini, vzlasti navadno vresje in borovnica. Glinski kmet se ukvarja ponajveč z ovčarstvom in čebelarstvom, in seje navadno le ajdo. Kar je Laponcu severni jelen, Grentancu morski pes, tisto je glinskemu kmetu mala tržasta ali trdna ovca. Daje mu okusnega mesa in volne za obleko. Tudi ni veliko dela z ovcami; kakor hitro nastopi spomlad, začne ovčar črede na pašo goniti, celi dan jih ima zunaj, za večera jih prižene domov. Zado-voljna živalica objeda mlado vresje, in se prav dobro redí. Poglavitni živež kmetu pa je ajda. — Z ajdovo setvijo ni veliko dela. Gospodar gré in odloči kos sveta za setev, zažge visoko vresje, in kedar je pogorelo, pod-orje pepel, ter poseje ajdo. Na ta način se pridela na najpustejši zemlji obilo ajde. Ajdo meljejo, ali jo dadó v stope za ajdovo kašo. Kuhajo jo na mleku, iz moke ajdove pa delajo cmoke, ki so vsako opoludne na mizi, pa tudi zvečer. Veliko vrže tudi čebelarstvo kmetu. Malokje na Nemškem se ukvarjajo toliko s čebelarstvom, kakor tu.